

Illegale indsigter #3

Til Folketingets sundhedsudvalg

Nikotinbranchen er klar med en ny udgave af nyhedsbrevsformatet, Illegale indsigter, hvor vi deler og samler egen såvel som ekstern viden om det voksende, illegale nikotinmarked. Denne gang er fokus på den netop udkomne "§RØG 2023 – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler"¹ udgivet af Statens Institut for Folkesundhed i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen.

Tidligere udgaver af Illegale Indsigter kan findes som udvalgsbilag¹

INDHOLD

1. Puff-bars med ulovlige smage købes i kiosker uden alderskontrol
2. Digital aldersverificering og mere håndhævelse er vejen frem

Puff-bars med ulovlige smage købes i kiosker uden alderskontrol

32 pct. af de mindreårige svarer, at puff-bars købes i kiosker. 41 pct. tilkendegiver, at de køber af venner og bekendte, mens 12 pct. peger på, at det også kan lade sig gøre at købe puff-bars på sociale medier². Dermed viser undersøgelsen, at mindreårige fortsat nemt kan få fat i produkter med nikotin. For at sætte en stopper for mindreåriges tilgængelighed er

der brug for mere håndhævelse i detailhandelen og på de sociale medier. Ingen mindreårige skal have et nikotinformbrug. I forebyggelsesaftalen fra november 2023 er der gode håndhævelsesinitiativer, som Nikotinbranchen bakker op om. Initiativer kommer dog sent, da det illegale marked for nikotinprodukter i Danmark allerede er veletableret og dermed sværere at bryde op.

E-cigaretter overgik i oktober 2022 til standardiseret indpakning og er ligeledes underlagt udstillingsforbud samt smagsforbud, hvor kun tobaks- og mentol-smage er tilladt. Der er således ingen tvivl om produkternes lovlighed, hvis myndighederne ved et kontrolbesøg kan konstatere, at der er andre smage end de tilladte, hvis produkterne ikke er gemt væk bag et forhæng samt hvis indpakning ikke er neutral. Det kræver ikke ny regulering, men mere effektiv håndhævelse, fysisk såvel som online.

§RØG konkluderer, at de ulovlige smage er de mest udbredte. Smage med "frugt, slik eller anden sød smag" er på tværs af både køn og aldersgrupper de mest brugte smage blandt respondenterne. Det indebærer, at det illegale marked konsekvent og uden større problemer omgår såvel lovgivning som myndighedernes håndhævelse.

I §RØG-undersøgelsen har man ligeledes undersøgt andelen, der har set mindst ét tobaks- eller nikotinprodukt stå fremme

¹ https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/udgivelser/2024/roeg_rapport_5_tobak_regler_adfaerd.pdf

² Tabel 6.5.1. Steder, hvor e-cigaretter købes (2023), opdelt på køn og aldersgrupper.

den seneste måned. Her svarer 62,5 pct.³ af de adspurgte, at det har de – i øvrigt den højeste andel i den årligt tilbagevendende undersøgelse, siden udstillingsforbuddet trådte i kraft 1. april 2022.

Digital aldersverificering og mere håndhævelse er vejen frem

Nikotinbranchen vil på baggrund af ovenstående derfor rette en særlig opmærksomhed mod nødvendigheden af en effektiv håndhævelse. SRØG-undersøgelsen understreger, at mindreårige trods gældende regler har meget let adgang til tobaks- og nikotinprodukter i detailhandlen og online.

Nikotinbranchen opfordrer til fortsat og yderligere fokus på håndhævelsesindsatsen frem for yderligere produktregulering. Dels fordi overreguleringen af e-cigaretter i form af smagsforbud har skabt et marked for ulovlige e-cigaretter, og dels fordi en del af den regulering, der blev indført i forventning om at kunne dæmme op for mindreåriges røg- eller nikotinforbrug, ikke har haft den ønskede effekt. Det gør sig også gældende online, hvor både sociale medier og en række hjemmesider i dag sælger ulovlige e-cigaretter, omgår afgiftsbetaling af produkterne samt undlader at aldersverificere kunderne.

Samtidig er det Nikotinbranchens vurdering, at myndighederne mangler både hjemmel og ressourcer til at sikre en effektiv håndhævelse online. Visse hjemmesider omgår udstillingsforbuddet ved i strid med lovgivningen at vise billeder af produkterne. Udstillingsforbuddet gælder ikke blot i de fysiske butikker, men også for de webshops der sælger nikotinprodukter

online. Der skal med andre ord håndhæves meget mere, og hellere i dag end i morgen.

Nikotinbranchen vil på den baggrund anbefale følgende til Sundhedsudvalgets videre overvejelse:

- Yderligere regulering af nikotinprodukter bør kun ske på baggrund af evidens og evaluering af tidligere tiltags effekt.
- Myndighedernes håndhævelsesindsats intensiveres med henblik på at fjerne eksisterende distributionskanaler for at sætte en stopper for mindreåriges adgang til nikotinprodukter.
- Digital aldersverificering prioriteres med henblik på at sikre en bedre efterlevelse af aldersgrænserne for salg af tobaks- og nikotinprodukter.

Nikotinbranchen mener, at ingen mindreårige skal have et nikotinforbrug. Vi hilser en lang række af håndhævelsesinitiativerne i forebyggelsesaftalen fra november 2023 velkommen. De er desværre nødvendige i et marked, hvor illegale leverandører omgår reglerne og sælger til mindreårige, og det skal stoppes. Nikotinbranchen opfordrer til, at digital aldersverificering, der også er et af initiativerne i forebyggelsesaftalen fra november 2023, implementeres så hurtigt som muligt. Digital aldersverificering er et af de vigtigste værktøjer til at dæmme op for mindreåriges adgang til nikotinprodukter og er samtidig med til at sidestille onlineforhandlere med detailhandlen. Nikotin-

³ Figur 11.1.2. Andel, der har set mindst ét tobaks- og nikotinprodukt stå synligt fremme inden for den seneste måned (2020-2023)

branchen vil fortsat dele materiale og viden om den illegale handel med nikotinprodukter med udvalget, og vil i den nærmeste fremtid fremsende yderligere illegale indsigter.

Med venlig hilsen

Inger Schroll-Fleischer

Direktør

Nikotinbranchen

Industriens Hus, H. C. Andersens Blvd. 18
+45 22 65 09 19 | isf@nikotinbranchen.dk